

2. ДФС: Зареєстровано 19,6 млн. податкових накладних/розрахунків коригування на суму майже 105 млрд. гривень [Електронний ресурс] // Прес-служба Державної фіскальної служби України. – 208. – Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/zupinennya-reestratsii-pn/305378.html>.

3. Казанова М. Блокування податкових накладних: наслідки для продавця і покупця / М. Казанова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua>

4. Онищенко В.П. Блокування податкових накладних. Критерії моніторингу та блокування / В.П. Онищенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://byhgalter.com>

5. Податковий кодекс України (редакція від 10 вересня 2017 р.) [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

6. Про затвердження Критеріїв оцінки ступеня ризиків, достатніх для зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних та Вичерпного переліку документів, достатніх для прийняття рішення про реєстрацію податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних. Наказ Міністерства фінансів України від 13.06.2017 № 567 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>

7. Про затвердження Змін до Критеріїв оцінки ступеня ризиків, достатніх для зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних Міністерство фінансів України. Наказ від 18.09.2017, № 776. Остання редакція від 18.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.dtkr.ua/doc/1220.2473.0>

8. Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1246 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-п>.

Ковтун Л.І.

студентка,

Науковий керівник: Швець В.Г.

доктор економічних наук, професор,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Відбувається прискорений процес глобалізації економіки, техніки і суспільних відносин. Велика конкуренція вимагає нових підходів до організації процесів управління і контролю. Важливим для успішної діяльності страхових компаній є не тільки злагоджена робота облікового апарату та чіткість у побудові цілеспрямованого облікового процесу, але й здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю.

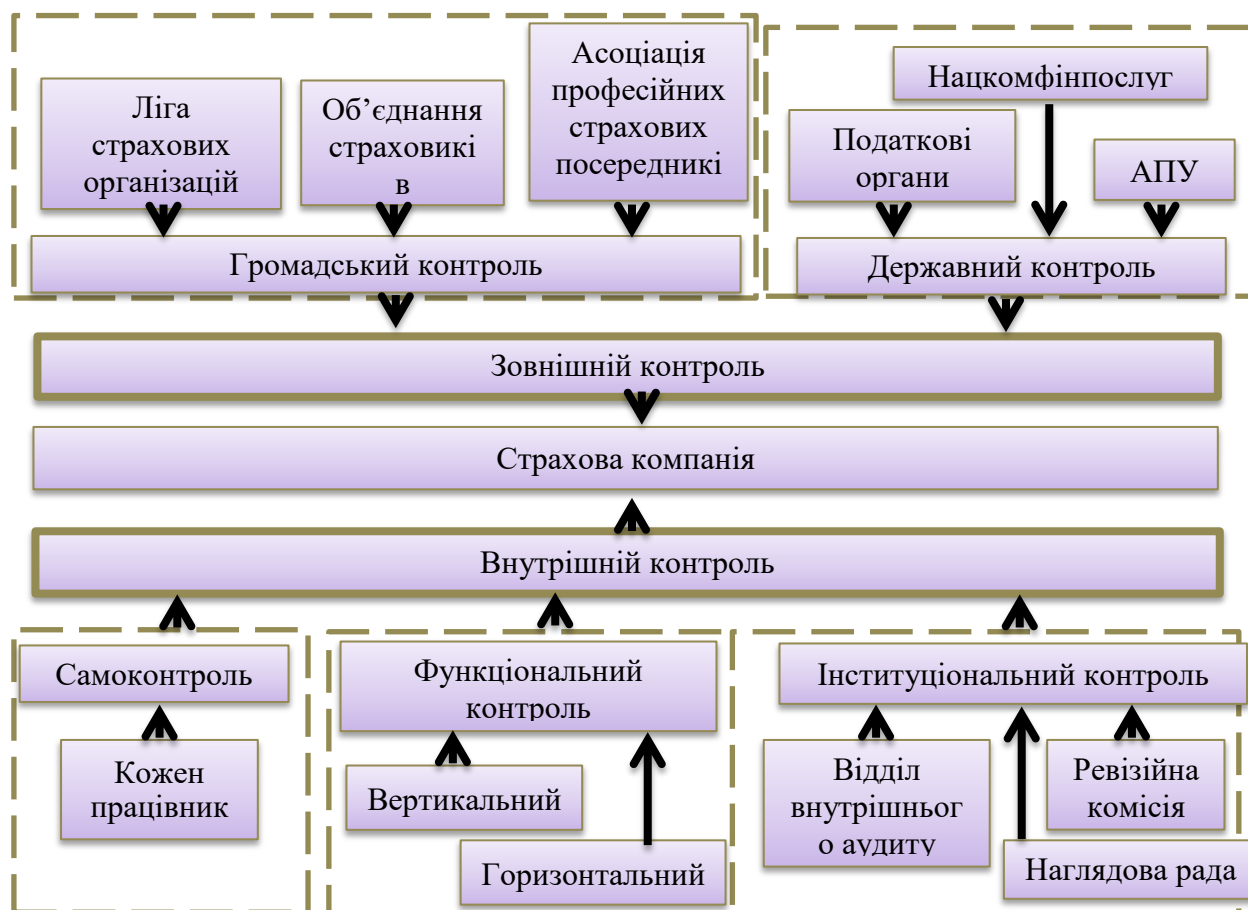
На жаль, нині діє чітка тенденція збільшення фінансово-економічних зловживань і неефективного використання грошових коштів підприємства, впливає не лише на кінцеві результати, а й на економіку в цілому. Саме з цієї причини і виникає потреба в удосконаленні організації внутрішнього контролю в процесі здійснення управлінської діяльності.

Зовнішній контроль забезпечує законодавче та нормативне регулювання, запобігає нормативним впливам та перевитратам матеріально-технічних ресурсів у процесі надання страхових послуг.

Контроль страхової діяльності спрямований на виявлення не лише помилок і похибок, а й сфер відповідальності персоналу, установлення ефективності видів діяльності та її коригування. Тобто контроль можна визначити як сукупність специфічних елементів системи менеджменту страхової діяльності, адже за підсумками контролю та на підставі його результатів приймається значна частина управлінських рішень.

Статистика свідчить, що найбільш ризиковими видами страхування в Україні з позиції схильності до шахрайства є: автострахування (62 %); страхування життя та здоров'я (10 %); страхування тварин (5 %); інші види страхування (23 %). Тобто саме в тих сегментах страхування, де збитки носять масовий характер, а страховики не мають можливості самостійно контролювати весь процес оформлення документів і проведення експертизи, необхідний контроль повинні здійснювати державні і громадські органи.

Організаційна структура системи контролю включає п'ять форм контролю: самоконтроль, функціональний контроль, інституціональний контроль, громадський контроль та державний контроль (рис. 1).

Рис. 1. Організаційна структура системи контролю

Джерело: розроблено автором

Система внутрішнього контролю на підприємстві базується за ієрархічним підходом, тобто внутрішній контроль реалізується на різних рівнях управління. Особливість організації системи внутрішнього контролю в страховій компанії полягає в тому, що в головному офісі знаходяться всі інституціональні відділи,

які здійснюють внутрішній контроль, а відділи продаж страхових послуг реалізують функціональний контроль та самоконтроль.

Самоконтроль є основою внутрішнього контролю, одним із найважливіших елементів діяльності всієї компанії, який здійснюється на робочому місці працівника. Суб'єктами самоконтролю можуть бути внутрішній аудитор, бухгалтер, фінансист та інші працівники.

Функціональний контроль в страховій компанії поділений на два види вертикальний (керівники всіх рівнів в межах обов'язку нагляду) та горизонтальний (інші працівники в залежності від дій контрольного характеру, які вони виконують). Тобто, за відділами здійснюється контроль з боку найвищих ланок управління, в свою чергу, кожен відділ контролює свій підвідділ, а в кожному підвідділі здійснюється контроль над персоналом, який задіяний у цьому відділі.

Інституційний контроль в страховій компанії здійснюється структурними підрозділами таким як спостережна (наглядова) рада, ревізійна комісія та відділ (департамент) внутрішнього аудиту, ціль яких вчасно повідомити керівництво про господарські порушення [2].

Департамент внутрішнього аудиту перевіряє на предмет законності, достовірності та доцільності здійснених операцій пов'язаних із формуванням, розміщенням та використанням страхових резервів, виконує такі завдання як перевірка здійснених операцій з приводу формування страхових резервів страхових компаній, їх документальне підтвердження, доцільність здійснення.

Наглядова рада призначена для перевірки різних ланок управління на предмет їх організації, цільової спрямованості, раціональності страхових послуг та інше. Ревізійна комісія складається із 15-ти учасників, які як знаходяться так і не знаходяться в штаті страхової компанії, що не підпорядковується раді директорів (засновників) страхової компанії. Здійснюється перевірка по підсумками фінансово-господарської діяльності за рік страховика.

Зовнішній контроль за діяльністю страхових здійснюється органами визначеними на державному рівні такими як: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг при перевірці платоспроможності страховиків відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками [1]; Податковими органами шляхом проведення суцільної (перевіряються стан сплати податків підприємством у цілому, порядок і правильність нарахування та сплати податкових платежів, своєчасність їх сплати) та тематичної перевірки; Аудиторською палатою України. Податкові органи, Аудиторська палата України. Представники державних органів здійснюють перевірку дотримання вимог щодо публікації балансу, контроль за правильністю відображення даних у звітності шляхом різного роду перевірок страхових організацій за такими напрямками: комплексні перевірки страхових компаній; перевірки філій страхових компаній; камеральні перевірки діяльності страховиків на підставі поданих балансових та інших звітів; перевірки іншими контролюючими органами [3]. Громадський контроль здійснюється професійними об'єднаннями страхових компаній України такими як Ліга страхових організацій

України [4], Асоціація професійних страхових посередників України та інших, за умови, що страхова компанія належить до їх числа.

Законодавство не містить норм щодо порядку та умов здійснення контролю у сфері страхової діяльності. Поряд з цим, порядок та умови здійснення державного нагляду та державного регулювання у сфері страхової діяльності, які закріплені у Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та у Законі України «Про страхування» [5], а також зміст повноважень Уповноваженого органу на ринку страхування, дозволяють стверджувати, що законодавець ототожнює державний нагляд та державне регулювання у сфері страхування з державним контролем.

Аналізуючи та підсумовуючи все вищевикладене можна зробити висновок, що внутрішній контроль виступає інструментом, який використовує керівництво для забезпечення цілковитої впевненості в тому, що його діяльність є законною, чесною, а ресурси належно захищені від втрат і використовуються ефективно та економно, а інформація про результати діяльності достовірна. Внутрішній контроль виступає засобом поліпшення показників діяльності підприємств, їх подальшого розвитку та удосконалення. Для ефективної організації внутрішнього контролю у страхових компаніях доцільно здійснити його автоматизацію та створити посаду внутрішнього аудитора, який буде здійснювати контроль за окремими підрозділами, дасть змогу виявити резерви та перспективні напрямки розвитку, посилить контроль за формуванням та розподілом прибутків.

Однією з основних причин несформованості цілісної системи зовнішнього контролю можна виділити недосконале законодавство. Система державного фінансового контролю України функціонує без існування базового закону, який би встановлював основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв би завдання, функції та повноваження між органами державної та місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю, визначав відповідальність та незалежність відповідних уповноважених посадових осіб. Норми діючих законів та нормативно-правових актів у сфері державного фінансового контролю не завжди узгоджуються між собою. Методичні рекомендації та інструкції охоплюють лише окремі аспекти.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
2. Прокопенко Ж.В. Суб'єкти внутрішнього контролю в страхових компаніях / Ж.В. Прокопенко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 2 (23). – С. 290–296.
3. Попова І. Фінансовий контроль страхових компаній в сучасних умовах / І. Попова // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 5–6. – С. 77–81.
4. Ліга страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com/>
5. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР із змінами від 07.03.1996 // Відомості Верховної Ради. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>